

Vaarroute Loosdrechtse Plassen en zuidelijke Vecht, 4 uur

Start: Vanaf de Oud Loosdrechtsedijk of de Vuntusplas. Voor bootverhuur: kijk bij 'Bootverhuur' op deze site

Deze route leidt u over de schitterende Loosdrechtse Plassen en langs de pittoreske Vechtdorpjes Loenen en Nieuwersluis. Een tocht vol natuur, buitenplaatsen en veel, heel veel water!

- 1) De zes aan elkaar geschakelde **Loosdrechtse plassen** vormen een belangrijk recreatiegebied van maar liefst 650 ha. waar je heerlijk kunt varen, zeilen, aanmeren of een strandje pakken. Tot in de 18de eeuw was dit gebied nog moerassig veenweiland. De plassen zijn ontstaan toen dit land werd afgegraven om turf te winnen, tot de 19de eeuw de belangrijkste energiebron in Nederland. Het veen werd in rechte stroken afgegraven, waardoor een patroon van smalle slootjes (petgaten) en lange repen land (legakkers) ontstond. Toen de legakkers door golfslag afkalfden, ontstond langzamerhand een open watervlakte. De restanten van de legakkers zijn vooral aan de randen nog zichtbaar. Vanaf eind jaren 1920 werd dit gebied een van de populairste watersportgebieden van Nederland waar recreatie en een schitterende natuur hand in hand gaan. Aan de oevers van de plassen liggen jachthavens, restaurants, bootverhuurbedrijven en prachtige huizen.

U vaart parallel aan de Oud Loosdrechtsedijk

- 2) **Loosdrecht** wordt al genoemd in de 13de eeuw. Vanaf het begin bestaat het dorp uit twee gedeelten: Oud Loosdrecht en Nieuw Loosdrecht. Door die namen lijkt het of Oud Loosdrecht veel ouder is, maar in werkelijkheid zijn de delen even oud. Het verschil in naamgeving komt omdat het ene deel een kerk kreeg in 1332, het andere in 1400. Het deel met de oudste kerk werd toen Oud Loosdrecht, het andere Nieuw Loosdrecht. De

dorpen lagen in een groot veenmoeras dat door turfwinning vrijwel helemaal is omgevormd tot een plassengebied. Zo zijn grote delen van de dorpen verdwenen. Van het voormalige dorp Oud Loosdrecht is alleen nog de Oud Loosdrechtse dijk over. Op de dijk is nu een aaneenschakeling van restaurants, botenverkopers en –verhuurders, watersportwinkels en jachthavens te vinden.

Vaar langs de kust en hou links aan, om de oranje boei 1 heen. U passeert enkele restaurants met mooie terrassen aan het water. Sla voor de dwarsliggende eilandjes, restanten van legakkers, rechtsaf de Drecht op richting de Mijndensesluis.

- 3) U vaart nu over de **Drecht**, een natuurlijk afvoerriviertje in het veenmoeras, waaraan Loos-drecht zijn naam dankt. Op de kaart is te zien dat de Drecht voor het ontstaan van de plassen een ondoorbroken rivier was. Het was een afwateringsrivier in het moerassige veengebied dat van Loosdrecht westwaarts naar de Vecht stroomde. De Drecht kwelt midden in de weilanden op. De verkaveling in dit gebied is in een stervorm om dat kwelpunt heen tot stand gekomen. Deze unieke vorm van verkaveling heet dan ook 'de ster van Loosdrecht'.

Vaar via de Mijndensesluis de Vecht op.

- 4) Waar de Drecht uitkomt in de Vecht lag al in de 17de eeuw een **sluis**. Zo kon turf naar de Vecht vervoerd worden. De originele kromming van de Drecht op dit stuk is bij de vergroting van de sluis rond 1990 intact gebleven. Het is dan ook de enige kromme sluis in Nederland. Om geen gebiedsvreemd water in de Loosdrechtse plassen te krijgen wordt water vanuit de Drecht in de sluis gepompt om het waterniveau te verhogen. Er zitten dus geen schuiven in de sluisdeuren aan de Vechtzijde die open kunnen, wat normaliter de manier is om het waterniveau in de sluis op hoogte te krijgen. Het is de grootste doorgang tussen de Vecht en de Loosdrechtse Plassen, met een verval van ca 1 meter. Het is hier in de zomer een gezellige drukte van belang. Als u toch in de sluis ligt, kijk dan zeker even in het curiosawinkeltje van de sluiswachter. Een bezoekje waard!

Als u de sluis door bent vaart u tegen een fraaie witte buitenplaats op: Nieuwerhoek

- 5) Rond 1640 kochten leden van de Vlaamse doopsgezinde familie Hoek drie boerderijen die zij ombouwden tot buitens: **Nieuwerhoek**, Ouderhoek en Middenhoek. Alleen Nieuwerhoek bestaat nu nog. Begin 18de eeuw is het huis verfraaid met stuc- en snijwerk van Van Logteren en een kostbare marmeren gangvloer. Pas ruim een eeuw later werd het huis weer aangepast: het kreeg empire ramen en werd witgestuct. Begin 20ste eeuw werd de koepelserre aan de zijkant van het huis gebouwd. Aan weerszijden van het huis staan twee gebouwen, die vroeger tuinmanswoning en orangerie (later koetshuis) zijn geweest.

*Als u even Loenen wilt bezichtigen, vaar dan rechtsaf. Voorbij de grote brug kunt u links gratis aanmeren. Voor het vervolg van de route:
Sla vanuit de sluis linksaf. U bent nu op de Vecht*

- 6) **De Vecht** begint in Utrecht bij de Weerdsluis en kronkelt 44 kilometer lang door historische dorpjes en een afwisselend landschap om bij Muiden in het IJmeer te stromen. Het is lang een zijtak van de Rijn geweest, waardoor het de snelste weg was van de Rijn naar Noord Europa. De Romeinen namen de rivier dan ook al rond de jaartelling en eeuwen later voeren Vikingen en Noormannen de rivier zuidwaarts af. Tot aan de aanleg van het Amsterdam-Rijnkanaal (toen nog Merwedekanaal) in 1892 was het de grote transportader tussen Amsterdam en de Rijn. Bijzonder is dat elementen van ruim 1000

jaar geschiedenis langs de rivier terug te vinden zijn, van 10de eeuwse ontginningsloten tot middeleeuwse kastelen, van prachtige buitenplaatsen uit de gouden eeuw tot forten uit de Hollandse waterlinie, van industriële molens tot moderne villa's en woonboten.

U nadert Nieuwersluis. Aan de linkeroever ziet u houten huisjes.

- 7) Deze **houten huizen** staan hier omdat zij in de buurt liggen van fort Nieuwersluis. In het schootsveld van het fort, in de 'verboden kring', mochten geen stenen huizen gebouwd worden. Bij oorlogsdreiging moest alle bebouwing rond het fort weg om een goed zicht te hebben om de vijand aan te zien komen en zo nodig te schieten met kanonnen. Huisjes van hout konden zo neergehaald worden als er snel actie moest worden ondernomen. Bijna elk vestingstadje van Nederland kent dit fenomeen van houten huisjes aan de rand van de stad. Ook elders aan de Vecht, in Weesp en Muiden, vinden we houten huizen bij de forten.

U vaart door Nieuwersluis

- 8) **Nieuwersluis** had eeuwenlang een militaire functie. Het plaatsje ontwikkelde zich bij een 15de eeuwse sluis (nije-sluse) tussen de Nieuwe Wetering en de Vecht en was een belangrijke schakel in zowel de Oude als de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In de Vecht is een damsluis te zien, onlangs nog gerestaureerd door het waterschap. Deze sluis had een belangrijke taak in de Waterlinie: de belangrijkste inlaatpunten van de Waterlinie lagen immers langs de Vecht en bij de Zuiderzee. Om de polders in het Vechtgebied snel te kunnen inunderen werd de Vecht hier bij Nieuwersluis afgesloten met deze damsluis, zodat de waterstand op de rivier flink werd verhoogd. Vervolgens liet men het water via een stelsel van inlaatsuizen, hulpsluizen, duikers en overlaten het binnendijkse gebied in lopen. Gebouwen als het fort Nieuwersluis (1849-51), het Arsenaal uit 1793 en de koning Willem III kazerne (nu vrouwengevangenis) herinneren aan het militaire verleden van dit plaatsje.

Als u door Nieuwersluis bent komt u langs een aantal prachtige buitenplaatsen. De eerste is Rupelmonde.

- 9) **Rupelmonde** in de huidige vorm is ontstaan in 1768, toen een eenvoudiger huis werd uitgebreid en verbouwd. Dit eerste huis is afgebeeld in De Zegepraalende Vecht in 1719. Door de ligging in een bocht van de Vecht heeft men vanaf het Zandpad van alle kanten een prachtig zicht op het huis. Het is dan ook het meest gefotografeerde huis van de Vechtstreek. De uitgebouwde koepelkamer bevindt zich op de plek waar vroeger de voordeur zat. Erboven houden Neptunus -god van de zee- en Mercurius -god van de handel- twee nu lege wapenschilden vast. In WO 1 was het huis bijna opgeblazen om een vrij schootsveld te creëren voor fort Nieuwersluis.

De volgende buitenplaats is Sterreschans

- 10) **Sterreschans** dankt zijn naam aan de stervormige schans die hier in 1673 werd opgeworpen om de veldtocht van de Fransen te stuiten. Het huis werd gebouwd door de doopsgezinde zijdehandelaar Rutgers. Alle bouwers van buitenplaatsen tussen Loenen en Breukelen waren doopsgezind. Vandaar dat dit deel Mennistenhemel werd genoemd, naar de doperse prediker Menno Simons. Toen eigenaar H.J. Doude van Troostwijk in 1842 land verkocht aan de Spoorwegen t.b.v. de aanleg van de spoorlijn Amsterdam-Utrecht, eiste hij dat alle treinen in Nieuwersluis zouden stoppen. Zo ontstond hier een groot station. Door de enorme groei van het treinverkeer bleek dit een groot probleem voor de Spoorwegen. Pas in 1953 is dit recht geheel afgekocht! In de overtuin van Sterreschans kan men vrij wandelen.

Tegenover het nieuwgebouwde complex 'Buitenplaats Overweer' gaat u de Weersluis in. Links daarvan ligt de buitenplaats Weeresteijn

- 11) De Weersluis is een van de drie sluisen tussen de Vecht en de Loosdrechtse plassen. Deze sluisen zijn al in de 17de eeuw aangelegd, om turf uit de veenplassen naar de Vecht te transporteren. Ten tijde van de Waterlinie dienden de sluisen, samen met nieuw aangelegde duikers en inundatiesluisjes, om water vanuit de rivier het land in te laten lopen en het waterniveau op peil te houden. Door de sluisdeuren te sluiten of schotbalken in de inundatiesluisjes te stapelen werd voorkomen dat het water weer terug zou stromen in de Vecht. De inundatiegebieden waren in verschillende kommen verdeeld, ieder met een eigen waterpeil. Bestaande polderdijken of nieuw aangelegde inundatiedijken dienden als waterkering. Een inundatie had grote gevolgen voor de bewoners van het gebied. Doordat het water de weilanden inliep verstikte het namelijk de gewassen en bleef de bodem lange tijd onbruikbaar door achtergebleven zouten en mineralen. De inundatiewet van 1869 regelde schadeloosstelling voor de boeren.
- 12) **Weeresteijn** dankt zijn naam aan het feit dat het huis aan de Weere staat, het grenswater tussen Holland en Utrecht. Het huis dateert uit het begin van de 18de eeuw en staat op de plaats van een eerder huis. In 1760 werd hier een natuurstenen doods-kist gevonden met botten, een mijter en bisschopsstaf en een loden plaat met naar men dacht de naam van bisschop Hunger (854-866). De eigenaresse van het huis in de jaren 1960 liet het deel van het landgoed waar de kist werd gevonden in haar testament in 1966 na aan de Paus. Deze accepteerde het legaat echter niet. Zo kon het huis met 3 ha grond na haar dood toch nog in volledige staat verkocht worden.

Als u door de Weersloot vaart ziet u links een bunker liggen.

- 13) Deze **bunker** is een van de tientallen bunkers langs de Vecht. Zij zijn hier gebouwd als groepsschuilplaats voor soldaten omdat dit het inundatiegebied (onder water zettingsgebied) van de voormalige verdedigingslinie de Nieuwe Hollandse Waterlinie was. De weilanden konden door het openzetten van de sluisen met Vechtwater onder water gezet worden (geïnundeerd), zodat de vijand het gebied niet verder in kon trekken. Strategische plekken werden versterkt door de bouw van een fort. Vandaar dat langs de Vecht, de 'slagader' van de Hollandse Waterlinie, vele forten te vinden zijn.

Zodra u de Weersloot uit bent houdt u rechts aan en volgt het bordje 'Kalverstraat'.

- 14) Een tochtje door de **Kalverstraat** is een bijzondere belevenis. U vaart over een beschut water langs tientallen recreatiewoningen die op even zoveel legakkers staan. De houten huisjes met rieten daken dateren vaak al vaak al uit de jaren 30, toen het toerisme in deze streek opkwam. Het zijn de buitenplaatsjes van de rijken van tegenwoordig, net zoals de buitenplaatsen aan de Vecht dat waren voor de allerrijksten in de 17de en 18de eeuw. De naam dankt dit watertje aan het feit dat hier vroeger kalveren werden geweid.

Aan uw rechterhand ligt de Kievitsbuurt, een uniek natuurgebied waar de oude legakkerstructuur nog goed zichtbaar is. U kunt hier een ommetje varen. Vaar aan het einde van de Kalverstraat linksaf langs recreatiegebied De Strook. In de plassen zijn diverse eilandjes waar u kunt aanmeren.

- 15) In de Eerste t/m de Vijfde Plas van de Loosdrechtse Plassen zijn **zeven eilandjes** aangelegd. Oorspronkelijk waren er veel meer eilandjes, restanten van legakkers. Toen deze allemaal door golfslag weggespoeld waren, was er nergens meer

aanmeergelegenheid op het water. Vandaar dat het Plassenschap Loosdrecht nieuwe eilandjes heeft aangelegd.

Bij Marcus Pos (tussen de tweede en derde plas de bij oranje boei 12) en De Meent (tussen de Vierde en Vijfde Plas bij de oranje boei 8) zijn tientallen aanlegplaatsen en een afgeschermd strandje om veilig te zwemmen, te spelen en te zonnebaden. Handig om te weten is dat er hier ook toiletten zijn, op de kleinere eilandjes niet.

Vaar de plassen over richting het Noorden om weer bij de Oud Loosdrechtsedijk of de Vuntusplas uit te komen. Hopelijk heeft u genoten van een prachtige vaartocht!